

แนวทางการดูแลผู้ป่วยภาวะสับสน

อรรวรรณ ศิลปกิจ

A Picture of ICU Delirium

คำถามในการพัฒนาแนวปฏิบัติ

- เครื่องมือในการวินิจฉัย
- เครื่องมือในการคัดกรอง
- ปัจจัยเสี่ยงของการเกิดภาวะสับสนใน **setting** ต่างๆ
- เครื่องมือในการประเมินภาวะเสี่ยงของผู้ป่วยสูงอายุ
- การป้องกันหรือลดภาวะสับสนด้วยยาและไม่ใช้ยา
- การรักษาด้วยยาหรือไม่ใช้ยาในผู้ป่วยที่เกิดภาวะสับสน
- ป้องกันการเกิดซ้ำครั้งต่อไปในกลุ่มเสี่ยง

ความผิดปกติของระดับการรู้สึกร่างกายเฉียบพลัน

- เป็นความผิดปกติของสมอง มีทั้งแบบฉุกเฉินและเรื้อรัง(อาการเป็นนานติดต่อกันเกิน 4 สัปดาห์)
- คำว่า **acute confusional state, acute brain syndrome , twilight state, delirium** โดยมากมักนิยมใช้คำว่า **delirium** ซึ่งอาจจะทำให้เข้าใจผิดว่าเกิดจากหยุดดื่มสุรา ซึ่งใช้คำว่า **delirium tremens**

ICD-10

- a)** มีความผิดปกติระดับการรู้ตัว ความสนใจ เสียความสามารถในการเลือก กำหนด เพ่งความสนใจหรือหันเหความสนใจ
- b)** ผิดปกติโดยรวมของความฉลาดทางสมอง เช่น ประสาทหลอน ความคิดนามธรรม ความคิดรวบยอด ความผิดปกติของความจำปัจจุบัน และสถานที่เวลาบุคคล

ICD-10 (ต่อ)

c) การเคลื่อนไหวผิดปกติ อาจจะมีมาก หรือลดลง หรือเปลี่ยนแปลงไปมาระหว่างกัน เช่น อาจจะซึมหรือวุ่นวาย

Fluctuation of conscious, psychomotor

d) ผิดปกติของการนอน ไม่หลับ หลับมาก หรือฝันร้าย หรือมีประสาทหลอนต่อเนื่องจากการหลับ

e) อารมณ์ผิดปกติ เช่น เศร้า วิตกกังวล กลัว เฉยเมย

symptoms of delirium

People with delirium may:

- คูสับสนหรือหลงลืม
- ขาดความสนใจ
- เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม (บุคลิกเปลี่ยนไป)
- คูกระวนกระวายมาก หรือเจียบ หรือถดถอยหรือ ง่วงซึมมาก
- ไม่แน่ใจเกี่ยวกับสถานที่เวลาในขณะปัจจุบัน
- การนอนผิดปกติ เช่น ไม่นอนกลางคืน แต่นอนมากกลางวัน
- รู้สึกกลัว ผิดหวัง รำคาญ โกรธ หรือเศร้า
- เห็นภาพหลอน
- ควบคุมการขับถ่ายไม่ได้

ปัจจัยเสี่ยง

- อายุมาก
- มีประวัติสับสนมาก่อน
- ใช้ยาในกลุ่ม **benzodiazepines**
- มีปัญหาด้านความจำ ชี้นำเศร้ามามาก่อน
- มีปัญหาเรื่องสมดุลเกลื้อแร่
- มีปัญหาการมองเห็นหรือการได้ยิน

What causes delirium?

Common causes of delirium in older people include:

- infection
- multiple physical illnesses
- constipation
- dehydration/malnutrition
- severe pain
- medications
- heavy alcohol consumption
- withdrawal from alcohol or medication, particularly sleeping pills.

สาเหตุของภาวะสับสน

- ภาวะฉุกเฉิน (**emergency**) ถ้าหากไม่แก้ไข ผู้ป่วย
ทันทีจะเป็นอันตรายแก้ไขไม่ได้มีผลเสียถาวรต่อผู้ป่วย
(WHHHHIMP)
- ภาวะเร่งด่วน (**urgent**) ซึ่งจำเป็นต้องให้การรักษา
โดยเร็ว ถ้าปล่อยทิ้งไว้ล่าช้าจะทำให้ผู้ป่วยเป็นอันตราย
จากภาวะแทรกซ้อนหรือสาเหตุโดยตรงได้ **SIADH**
เช่น ความผิดปกติของสมดุลเกลือแร่ ตับวาย ขาดน้ำ

การตรวจคัดกรอง

มีหลายเครื่องมือที่ใช้ตรวจคัดกรอง ภาวะ สับสนเฉียบพลัน

Delirium Symptom Interview DSI – 7 ข้อ

Delirium Rating Scale- 10 ข้อ

Confusion Assessment Method – 9 ข้อ

Confusion Assessment Method (CAM)

- A. Acute onset and fluctuating course
- B. Inattention
- C. Disorganized thinking
- D. Altered level of consciousness : hypoalert or hyperalert
- Diagnosis of delirium : A+B and C or D

Inouye SK, Ann Intern Med 113: 941,1990

DSI

- ตาม DSM III คะแนน 1-2-3-4 or 1-2-7
- Disorientation
- Sleep disturbance
- Perceptual disturbance
- Disturbance of consciousness
- Psychomotor activity
- General behavior observations
- Fluctuating behavior score

วินิจฉัยแยกโรค

- ต้องแยกจากอาการทางจิต **akathisia**
- โดยที่มีอาการคงที่
- ไม่มีการเปลี่ยนแปลงของภาวะการรู้ตัว การรู้เวลา สถานที่ปกติ
- ร่วมกับการใช้ยาต้านอาการจิตในกลุ่มที่มีฤทธิ์สูง

วินิจฉัยแยกโรค (ต่อ)

- อาการทางจิต เช่นหูแว่ว หลงผิดจะคงมีอยู่
- โดยที่ไม่เปลี่ยนแปลงทั้งเนื้อหาความรุนแรงของอาการ
- ผู้ป่วยจะบอกได้ว่าเป็นความรู้สึก ห้ามไม่ได้
- อาการแสดงออกคือ เดินไปมา ฆ่าอยู่ไม่นิ่ง ขยับไปมา ผุดลุกนั่ง

การป้องกัน

- ปัญหาความจำ
- การนอน
- ไม่เคลื่อนไหว
- ปัญหาการมองเห็น
- ปัญหาการได้ยิน
- ขาดสารน้ำ

การรักษาในกลุ่มที่มีพฤติกรรมรุนแรงด้วยยา

- ไม่มีหลักฐานชัดเจนเพียงพอในการใช้ยาเพื่อควบคุมพฤติกรรมแต่ก็ไม่มีหลักฐานเพียงพอศึกษาข้อห้าม
- ถ้ามีพฤติกรรมกระวนกระวายมากการทบทวนการรักษาทุก 4 ชั่วโมง
- ถ้าพฤติกรรมไม่มาก ทบทวนการรักษาทุก 8 ชั่วโมง
- การให้ยาเริ่มต้นด้วย **haloperidol 0.25-0.50mg,**
olanzapine 2.5mg po., risperidone 2.5 mg

target six core risk factors

- for delirium
- (i) cognitive impairment;
- (ii) sleep deprivation;
- (iii) immobilisation;
- (iv) vision impairment;
- (v) hearing impairment; and (vi) dehydration